

DİN & FELSEFE

ARAŞTIRMALARI

Religion and Philosophical Research

E-ISSN: 2667-6583

Aralık | December 2024

Cilt | Volume: 7 – Sayı: 2 | Number: 2

SEDA ÖZ YILDIZ, HALİDE NUR ÖZÜDOĞRU ERDOĞAN, *İSTATİSTİKLERLE TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ 2019-2022 (ANKARA: POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI, 2023)*

Esra TUYSUZ

esra.tuysuz@erdogan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7240-9284>

Makale Türü | Type of Article: Kitabiyat | Book Review

Başyuru Tarihi | Date Received: 19.11.2024

Kabul Tarihi | Date Accepted: 30.12.2024

Atıf | Cite As

Tuysuz, Esra. "Seda Öz Yıldız, Halide Nur Özüdoğru Erdoğan, *İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022* (Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 2023)". *Din ve Felsefe Araştırmaları* 7/2 (Aralık 2024): 111-116.

İntihal | Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via plagiarism software.

Etik Beyanı | Ethical Statement

Bu makalenin yazarı/yazarları, hakemleri ve dergi editör grubu Din ve Felsefe Araştırmaları dergisinin Etik Kurallarına uyduklarını kabul eder.

The author/authors, referees, and journal editorial group acknowledge that they adhere to the Code of Ethics for the journal of Religion and Philosophical Research.

**SEDA ÖZ YILDIZ, HALİDE NUR ÖZÜDOĞRU ERDOĞAN,
İSTATİSTİKLERLE TÜRKİYE'DE KADIN CİNAYETLERİ 2019-2022
(ANKARA: POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI, 2023)**

Esra TUYSUZ

Seda Öz Yıldız ve Halide Nur Özüdoğru Erdoğan tarafından kaleme alınan *İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022* adlı eser, Polis Akademisi Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Bu yazıda Türkiye'de kadın cinayetlerini istatistiksel bir perspektifle ele alan bu çalışma, içerik, yapısal düzen ve bilimsel katkıları açısından değerlendirilmeye tabi tutulacaktır. *İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022* adlı eser, Türkiye'de kadın cinayetlerinin kapsamlı bir analizini sunarak, bu alanda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Kitabın önemi, polis ve jandarma birimlerince tutulan güvenilir verilere dayanarak kadın cinayetlerinin nicel analizlerini ortaya koyması ve Türkiye'nin küresel konumuna dair karşılaştırmalı bir perspektif sunmasıdır. Kadın cinayetleri gibi toplumsal bir sorunu bilimsel bir yaklaşımla ele alan bu kitap üzerine yapılacak bir değerlendirme, akademik literatüre katkı sağlayacaktır.

Çalışma beş temel bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Türkiye'de kadın cinayetiyle mücadelede kolluğun sorumlulukları tanımlanarak, araştırmanın dayanakları ve metodolojisi sunulmuştur. İkinci bölümde kadın cinayetlerinin kapsamına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Türkiye ve dünyada kadın cinayetlerinin genel durumu paylaşılmıştır. Dördüncü bölümde 2019-2022 yılları arasında Türkiye'de kadın cinayeti olaylarına ilişkin veriler işlenmiş, olay sayıları, kadın cinayeti maktulleri, kadın cinayeti şüphelileri ve olay içerikleri analiz edilmiştir. Beşinci bölümde ise araştırma bulguları değerlendirilmiş bu sonuçlar çerçevesinde Türkiye'de kadın cinayetlerinin önlenmesine yönelik öneriler sunulmuştur (13). "İçindekiler" başlığında ise dört ana bölüme yer verildiği görülmektedir. Bu başlığın beş bölüm şeklinde düzenlenmesi, "İçindekiler" ile metnin içeriği arasında uyumu sağlayacaktır. Böylece okuyucu, çalışmanın yapısını daha net bir şekilde kavrayabilecektir.

Birinci bölümde "Türkiye'de Kadın Cinayetlerine Müdahalede Kolluğun Sorumluluğu" başlığına yer verilmiştir. Bu başlıkta yazarlar, Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede görev alan temel kurumlardan biri olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda kadın cinayetlerine ilişkin herhangi bir veri bulunmadığı için bu tür verilerin söz konusu Bakanlık tarafından yayımlanmasının mümkün olmadığını aktarmışlardır. Türkiye'de kadın cinayetleri istatistiklerine ilişkin çalışmaların bir kısmı, çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları tarafından gazete haberlerine dayalı olarak tutulmaktadır. Bu verilerin güvenilirliği ve yorumlanması konusunda çoğunlukla hata payı yüksektir. Ayrıca yazarlar, mevcut sistemde kadın cinayetlerine dair en güvenilir

verilerin emniyet güçleri tarafından tutulduğunu, bu istatistiklerin kolluğun kadın cinayetlerini önleme ve gerekli tedbirleri alması amacıyla genel duruma ilişkin kurumsal bir veri tabanı oluşturduğunu belirtmişlerdir (15). Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi (JSAG) ve Polis Akademisinin kurumsal amaçları arasında bilimsel araştırma ve yayınlar gerçekleştirmek bulunmaktadır. Yazarlar, kadına yönelik şiddet konusunda çeşitli etkinlik ve çalışmalardan bahsetmişlerdir. 2017 Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi Başkanlığı tarafından ortaklaşa “Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetler Mücadele Konferansı” düzenlenmiş ve konferanstaki bildiri ve tartışmalar 2018 yılında yayınlanmıştır. 2018’de *Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet Vakalar, Maktuller ve Failler* başlıklı bir kitap yayınlanmıştır. JSAG tarafından 2021’de Kadına Şiddet Konulu Lisansüstü Tezler Bibliyografyası hazırlanmıştır. 2022 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü ve Polis Akademisi tarafından ortaklaşa “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı” düzenlenmiştir. Çalıştayda sunulan bildiri ve tartışmalar yayımlanarak kamuoyu ile paylaşılmıştır (16-17).

Çalışmada 2019-2022 yılları arasında Türkiye’de kadın ya da kız çocuklarının ölümüyle sonuçlanan cinayet vakalarının ayrıntılı analizlerine yer verilmiştir. Araştırma tüm Türkiye’yi kapsamaktadır. Maktul ve şüphelilerin yaş, eğitim, meslek ve olay esnasındaki birbiriyle ilişki düzeyi, cinayet olayının gerçekleştiği yer ve cinayet olayının sebebi şeklinde kategoriler oluşturulmuştur. Her kategorinin kapsamına yer verilmiştir. Örneğin maktul ve şüphelilerin eğitim durumu için “okuma yazma bilmiyor, okur yazar, ilk öğretim mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yüksek öğretim mezunu, yüksek lisans ve üzeri” şeklinde kategoriler belirlenmiştir. Maktul hakkında eğitim durumuna ilişkin herhangi bir belge ya da tanık ifadesinin bulunmaması ya da şüphelinin intihar etmesi veya başka sebeplerle eğitim durumu hakkında bilgiye ulaşılamayan kişiler “bilinmiyor” kategorisinde değerlendirilmiştir. Kitap, Türkiye’deki kadın cinayetlerinin kapsamlı bir analizini sunmakta ve maktul ile şüpheli profillerini ayrıntılı bir şekilde incelemektedir. Veri setlerinin geniş kapsamı ve detaylı tablolar, okuyucunun somut bilgilere ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, uluslararası verilerle yapılan karşılaştırmalar, Türkiye’nin kadın cinayetleri açısından küresel konumunu anlamaya yardımcı olmaktadır.

“Kadın Cinayeti Kavramının Tanımı” başlığında, kadın cinayetinin kavramsal tanım kriterleri özetlenmiştir. Kadın cinayetlerinin en yaygın ve bilinen biçiminin namus cinayeti olduğu ifade edilmektedir. Bu cinayet türünün Ortadoğu ve Asya’nın bazı toplumlarında yaygın olduğu ifade edilmektedir. Örneğin Hindistan’da yaygın geleneklerden biri kadının evlenmeden önce evleneceği erkeğin ailesine ödediği bir miktar para veya evinden getirdiği mallardan oluşan çeyiz geleneğidir. Eğer kadının, damadın ailesine sunduğu çeyiz damadın annesi tarafından yeterli bulunmazsa kültürel kodlarda kayınvalideye gelini öldürme hakkı verilmektedir. Yazarlar, Avrupa’nın karanlık çağlarında bir gelenek olarak ortaya çıkan, kadının büyücülükle ya da büyücülüğe atfedilen davranışlarla suçlanarak öldürülmesinin, günümüzde bazı toplumlarda hala devam ettiğini ve Birleşmiş Milletler tarafından da bu durumun rapor edildiğini ifade etmişlerdir. Bu örneklerin ortak noktası bir insanın sadece kadın

olmasından kaynaklı olarak toplumda maruz kaldığı şiddettir (30). Başlık altında kadın cinayetlerinin tanımı ve kavramsal kriterleri farklı yönleri ve örneklerle kapsamlı bir şekilde ele alınırken, kültürel bağlamların farklılıklarına daha fazla vurgu yapılarak tanımın evrensel geçerliliği tartışılabilir. Tanımın evrensel geçerliliğinin tartışılması, kadın cinayetlerinin farklı kültürlerde nasıl tanımlandığını anlamak, bu tanımlardaki önyargıları ortaya koymak ve ortak bir mücadele zemini oluşturmak açısından faydalı olacaktır.

UNODC-UN Women 2021 kaynağından yazar tarafından derlendiği şekliyle kadın cinayetinin kavramsal tanım kriterleri şu şekilde derlenmiştir: Eş/Partner tarafından öldürülen kadın ve kız çocukları, aile bireyleri tarafından öldürülen kadın ve kız çocukları; ölüm öncesi kadına yönelik şiddet olayının varlığı, özgürlüğün yasadışı kısıtlanmasıyla ölüm, fiziksel şiddet kaynaklı ölüm, cesedin kamusal alana atılması, nefret suçu, cinsel taciz/tecavüz sonucu öldürülme, fuhuş esnasında/sonrasında öldürülme herhangi bir yasadışı istismar esnasında ölüm durumlarından en az birinin tespit edilen/edilemeyen fail tarafından gerçekleştirilmesi (33). UN Women, 2021 yılı itibarıyla kadın cinayeti kavramını, kadının yalnızca kadın olmasından dolayı öldürülmesini temel alarak ayrıntılı bir şekilde öne sürdüğü kriterlerle genişletip açıklığa kavuşturmuştur (35). Çalışma, kadın cinayetlerinin tanımını genişleten ve somut kriterlerle ona açıklık getiren bir yaklaşım sunarak literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Üçüncü bölümde “Dünyada ve Türkiye’de Kadın Cinayetlerinin Genel Durumu” başlığı altında değerlendirmeler yapılmıştır. 1990’lı yıllardan bu yana kadın cinayetleri UNODC, UN Women, EUROSTAT ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurum ve kuruluşlarca küresel ölçekte izlenmeye ve istatistiksel verileri oluşturulmaya devam etmektedir. 2021’de dünya çapında kırk beş bin kadın ve kız çocuğu, yakınları veya diğer aile üyeleri tarafından öldürülmüştür (37). Başlık altında kadın cinayetleri dünya risk haritası paylaşılmıştır. En riskli ülkeler kırmızı ile işaretlenmiş, herhangi bir veri elde edilemeyen ülkeler mavi ile gösterilmiştir. Buna göre kadın cinayetleri açısından en riskli ülkeler arasında ABD, Rusya, Latin Amerika ülkeleri ve Doğu Avrupa ülkeleri öne çıkmaktadır (38). Kadın cinayetleri oranlarında Avrupa ülkeleri ile Türkiye karşılaştırılmış ve Türkiye’nin çoğu gelişmiş ülke değerlerinin altında olduğu görülmüştür (40). Türkiye’de pandemi döneminde kadın cinayetleri oranı neredeyse dörtte bir oranında düşmüştür. Pandemi kapsamındaki kısıtlamaların tedricen ortadan kaldırıldığı 2021 yılında bir önceki yıla göre kadın cinayeti oranlarında artış gözlenmiştir (43). Bu başlık altında, uluslararası geçerli verileri sağlamayan ülkeler ele alınmıştır. Özellikle Çin ve çoğu Afrika ülkesi, ilgili risk haritasında mavi olarak gösterilmiştir. Bu durum, kadın cinayetleri konusunda uluslararası veri kriterlerinin benimsenmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu eksiklik teknik bir sorun olmanın ötesinde önemli bir anlam taşımaktadır. Uluslararası veri kriterlerinin benimsenmesi, bir ülkenin demokrasi göstergesi olarak şeffaflık, hesap verebilirlik ve evrensel değerlere bağlılığını da yansıtmaktadır (38). Bu nedenle, bu tespit, veri eksikliğinin sadece bir teknik sorun olmadığını, aynı zamanda

bir ülkenin demokrasi ve evrensel değerlere bağlılığını sorgulatan bir durum olduğunu göstermesi açısından oldukça kritik bir değerlendirmedir.

Araştırma Bulgularına yer verilen son bölümde Türkiye’de 2019-2022 yılları arası dönemde tespit edilen kadın cinayetleri vakalarının polis ve jandarma birimlerince tutulan veri kayıtları incelenmiş ve olay sayıları, maktuller, şüpheliler ve olay içerikleri analiz edilmiştir. Türkiye’de kadın cinayetlerine ilişkin veriler il düzeyinde değerlendirilerek raporlanmıştır. Buna göre 2019-2022 arasında Türkiye’de emniyet kuvvetleri tarafından toplamda bin yüz altmış beş kadın cinayeti tespit edilmiştir (45).

Bu başlık altında ilginç tespitlere rastlamak mümkündür. 2019-2022 yılları arasında gerçekleşen olaylar incelendiğinde yaz mevsiminde Türkiye’de kadın cinayeti olaylarında bir yükselişin gözlemlendiği görülmüştür (49). Kadın cinayetleri maktullerinin çoğunlukla evli olduğu görülmektedir (53). Yaz aylarında Türkiye’de kadın cinayetlerinin artış göstermesi ve maktullerin çoğunlukla evli kadınlar olması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil değerlerin bir sonucu olabilir. Evli kadınların hedef olması, evlilik kurumundaki güç dengesizlikleri ile ilişkilendirilebilir. Bu durum, toplumsal farkındalığın artırılması, hukuki caydırıcılığın güçlendirilmesi ve kadınların destek mekanizmalarına erişiminin artırılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada 0-18 yaş arası kadın şüphelilerinin önemli bir oranının annelerini ya da kız kardeşlerini öldürdüğü tespit edilmiştir. 60 yaş ve üzeri şüphelilerin çoğunluğu ise evlilik birliği içerisindeki tartışmalar neticesinde ya da kendilerinden boşanmak isteyen eşlerinin bu talebi karşısında kadın cinayeti işlemişlerdir (61). Bu bulgular, aile içi ilişkilerde sağlıklı iletişimin artırılmasının yanı sıra farklı yaş gruplarına uygun psikolojik destek mekanizmalarının geliştirilmesinin önemine de dikkat çekmektedir.

Dördüncü bölümde bulunan “İllere Göre Kadın Cinayeti İstatistikleri” başlığında Türkiye’deki tüm iller hakkında bilgiler mevcuttur. Her bir il ile ilgili kadın cinayeti maktul sayılarının yıllara göre dağılımı, 2016-2022 yılları arası yedi yıllık dönemde tüm kadın cinayeti olay sayılarının yüzdelik oranı, 2016-2022 yılları arası yüz bin kadın nüfusu üzerinden kadın cinayeti maktul sayısı bilgilerine yer verilmiştir. Olay sayısı açısından bakıldığında İstanbul, Türkiye’de en çok kadın cinayeti işlenen 1. il, İzmir 2. il ve Ankara 3. il olarak tespit edilmiştir. 2018-2022 yılları arasındaki beş yıllık süreçte kadın cinayeti olayının en sık gerçekleştiği mevsim, maktul yaş ortalaması, şüpheli yaş ortalaması, maktul ve şüphelilerin eğitim düzeyi oranları, en sık ifade edilen kadın cinayeti gerekçeleri, kadın cinayetinde en sık kullanılan alet/yöntemler tablo şeklinde paylaşılmıştır. İlgili tablolar incelendiğinde kadın cinayetlerinde en çok ateşli silahların kullanıldığı görülmektedir. Ateşli silahlar tabanca ve tüfek olarak belirtilmektedir.

“Sonuç ve Öneriler” başlığı altında, araştırma bulguları ve analizlere ilişkin önemli değerlendirmelere yer verilmiştir. Dikkat çeken hususlar arasında, kadın cinayeti şüphelilerinin öne sürdüğü cinayet sebeplerinin, özellikle maktulün ayrılma

veya boşanma kararı almasıyla ilişkilendirilmesi, bu durumun altında yatan temel nedenin toplumda kadınlık ve erkeklik rolleri arasında, kadınlar aleyhine işleyen adaletsiz sosyal normlar olduğuna dair değerlendirme öne çıkmaktadır. Ayrıca, kadın cinayetleriyle mücadelede hukuki bir ilerleme sağlanabilmesi adına, *Türk Ceza Kanunu*'na *Kadın Cinayeti Suçunun* eklenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu düzenlemenin, kadın cinayetleriyle ilgili yıllık Adli Sicil İstatistiklerinin oluşturulması ve izlenmesi açısından kritik bir adım olduğu ifade edilmektedir.

Araştırmanın sonuçları, kadın cinayetleriyle mücadelede hukuki reformların gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır. Kadın cinayeti suçunun Türk Ceza Kanunu'na eklenmesi ve adli sicil kayıtlarının düzenli tutulması gibi öneriler, somut adımlar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, kadın cinayetlerinin daha ayrıntılı bir şekilde analiz edilebilmesi için kolluk birimlerinde yer alan şüpheli ve tanık ifadelerinin içeriklerinin nitel yöntemlerle incelenmesini esas alan araştırmalar yapılması önerilmektedir. Neticede "İstatistiklerle Türkiye'de Kadın Cinayetleri 2019-2022" kitabı, kadın cinayetleri gibi kritik bir konuyu ele alarak hem akademik hem de pratik katkılar sunmaktadır. Kitap, kadın cinayetleriyle mücadelede politikacılar ve araştırmacılar için önemli bir kaynak olma potansiyeline sahiptir.